

Nedenstående er kommentar og åbne spørgsmål til politikerne fra Dansk Lærereforenings sektion for stx og hf til regeringens udspil til justering af ungdomsuddannelserne. Kommentarer er desuden støttet af sektionen for hhx og htx.

Kommentaren og de efterfølgende spørgsmål vil blive bragt i kommende nummer af foreningens medlemsblad Dansk Noter. Vi har tidligere henvendt os til Børne- og undervisningsudvalget om danskfagets andel af elevtiden til skriftlige opgaver (den 30.9.2014, bilag 231). Dette spørgsmål om elevtid går igen som det ene af de åbne spørgsmål til slut i denne kommentar.

Venlige hilsner
Birgitte Darger
Formand sektionen for stx og hf
pva
Dansk Lærereforenings bestyrelser for de gymnasiale uddannelser

“Mening kan aldrig kun komme fra rationalitet. Rationalitet kan vise os den letteste vej til målet, men den kan aldrig fortælle os hvor vi skal hen”. Pling! Ja! Så klogt talte kulturminister Marianne Jelved ved åbningen af den danske pavillon i Venedig i år. Hun fortsatte: “Det er derfor kunst og arkitektur er vigtigt i verden...” Vi kunne supplere: derfor er sprog vigtigt. Fordi sprog er vigtigt til at tænke og drømme med. Og til at formulere det vigtige så enkelt og smukt med.

Sådan lyder det ikke helt i regeringens udspil til justeringen af de gymnasiale uddannelser. Der er andre dagsordener på spil. Uddannelserne skal effektiviseres. De unges kringlede veje mod målet skal rettes ud og skal målrettes optag på de videregående uddannelser. Der synes at være forbindelse til efterårets “dimenssionsplan” hvor universiteternes humanistiske fag blev mødt af nedskæringer ud fra en ofte fordomsfuld og ikke særlig innovativ “logik” om nytte og nytteløshed. Man kan spore lignende rationelle kalkule bag udspillet til ungdomsuddannelserne. “Effektiv læring” er det nye vi skal sigte efter, står der. Man tænker mens man læser udspillet: hvem kunne mon ønske ineffektiv læring?

Der er mange gode ideer i regeringens udspil. Gode ideer til at samle studieretninger til fagpakker med flere A-niveauer, til at arbejde med omlagt skriftlighed med vejledning og feedback, med overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse, med nye eksamensformer og anvendelse og innovation.

Måske er det ikke det som står i udspillet der undrer. Men det som mangler. Danskfaget fx. Fordybelsen. De kreative fag. De andre “traditionelle” dannelsesfag hvor tyngden ligger i det historiske blik, den eksistentielle undren og den demokratiske etik og kritik. Vi kunne ønske os at politikerne turde diskutere dannelse i stedet for så kraftigt at dyrke en bestemt type af dannelse som den vigtigste, nemlig den man forestiller sig er den mest effektive og rationelle i et studievals-perspektiv. Hvor er et nyt dannelsesbegreb der kunne rumme Marianne Jelveds visdom? En kritisk, digital dannelse eller mediedannelse fx?

Regeringens udspil giver “den brede naturvidenskabelige dannelse” fokus. At styrke den naturvidenskabelige dannelse er på alle måder en god ide. Det er med til at øge elevernes omverdensforståelse og gøre dem parate til deltagelse i demokratisk samtale hvor naturvidenskabelige forhold spiller en central rolle. Men den kan ikke stå alene. Danskfaget kan bidrage med perspektiv og spørgsmål. I dansk arbejder vi med tekster hvor eleverne styrker deres evne til indlevelse, oplevelse og

empati. Eleverne lærer at det giver en forskel hvilke ord der anvendes, i hvilken kontekst noget ytres, og hvordan man kan anvende sproget til et væld af formål. De trænes i fordybelse i en tid hvor fordybelsen måske trues af det stadigt voksende online-liv.

Det kritiske blik, fordybelsen og sprogbevidstheden trænes i tekstlæsningen og i det skriftlige arbejde. I regeringsudspillet understreges to vigtige sider af skriftligheden som danskfaget også prioriterer, nemlig at skriftlighed handler om udtryksevne og om at lære gennem det skriftlige. Når vi skriver i dansk, arbejder vi med den skrivning der støtter elevernes tænkning, fordybelse og hukommelse. Samtidig har vi fokus på at kommunikere om fag og om sager i bredere forstand og på at kunne analysere og vurdere andres og sin egen skriftlige produktion. På den måde er der et metalag om skriftlighed når vi arbejder med skriftlighed i danskfaget.

Regeringsudspillet markerer en vilje til at integrere det mundtlige og det skriftlige mere hensigtsmæssigt, og det afspejler i høj grad hvad vi i Dansk lærerforeningen har argumenteret for siden indførelsen af elevtiden. Det styrker læringen at bearbejde det faglige stof skriftligt. Motiverende er det også for eleverne når det de skriver om i deres afleveringer, ikke er løstrevet fra det fælles. De kan med fordel skrive på stof der er undersøgt og gjort interessant i klassen, ligesom de kan kommunikere deres faglige undersøgelser i genrer og medier der findes uden for skolen fx i blogs.

Hædfuld tale på facebook, satire, spin, provokerende kunst og livsfarlige ytringer er en konkret og drabelig virkelighed som eleverne er vidner til og deltagere i. Vi kan i dansk gøre denne virkelighed til genstand for analyse og afprøve måder at færdes i den. Danskfaget er nemlig et anvendelsesorienteret fag trods fordomme om det modsatte. Det afhænger af synet på anvendelighed. Danskfaget har som ambition at gøre eleverne til reflekterede og dermed dannede sprogbrugere. Eleverne møder gennem faget et dobbelt blik - et der tager udgangspunkt i tilværelsen her og nu, og et der ser tilværelsen i et historisk perspektiv. Eleverne bliver livsduelige og sprogduelige, og deres kritiske sans styrkes.

Danskfaget er på den måde anvendelsesorienteret og virkelighedsnært, men det er en anden form for anvendelse, en anden form for nytte, der tilbydes. Danskfaget lover ikke nemme svar, men det giver mulighed for svar. Det stiller spørgsmål med udgangspunkt i livet her og nu; hvor kommer vi fra, og hvor skal vi hen?

Bestyrelsen for Dansk lærerforeningens sektion for stx og hf har en række spørgsmål til regeringen om deres udspil:

1. *Hvorfor fokuseres så ensidigt på den naturvidenskabelige dannelse og den logiske?*

Almindendannelse fordrer mere end matematiske færdigheder og rationalitet:

Det nævnes flere gange i udspillet at matematiske færdigheder som evne til abstraktion og logisk tænkning styrker den almene dannelse og studiekompetencerne. Som sproglærere er vi glade for det øgede fokus på evnen til logisk tankegang, og vi håber derfor at regeringen også er opmærksom på danskfagets sproglige dimension hvor vi netop arbejder med at lære eleverne stringent argumentation og analyse af samme. Matematik er på mange måder en sproglig disciplin, og det vil gøre sammenhængen mellem fagene i gymnasiet tydelig for eleverne hvis regeringen i sit udspil også indtænker

danskfagets sproglige disciplin og dermed øger forståelsen for at logik og abstraktion findes i flere fag end blot matematik.

Det er vigtigt at eleverne oplever at en naturvidenskabelig dannelse ikke står alene. Der kræves gode kommunikationsevner, evne til etiske refleksioner og viden om menneskets placering i såvel historien som bevidstheds- og idehistorien. De evner får man i spil i danskfaget. Eleverne dannes som demokratiske medborgere -og medspillere i et moderne samfund. Vi vil gerne opfordre til at regeringen får øjnene op for fx den digitale dannelse og for den almindelige danskfaget bidrager med.

2. Er I opmærksomme på at danskfagets elevtid er begrænset?

Danskfagets elevtid bør hæves

Der tales og skrives om skriftlighed som aldrig før. Behovet for at kunne kommunikere hensigtsmæssigt og etisk i en demokratisk virkelighed med sproglig præcision stiger i takt med at der skrives mere og mere. Aktuelt har Dansk Sprognævn gennemført en undersøgelse af danske folkeskoleelevers stavning. Undersøgelsen viser at eleverne staver dårligere end de gjorde for 30 år siden. Og selvom stavning aldrig kan blive det eneste parameter vi måler skriftlighed på, har netop stavning og kommatering stor bevågenhed fra politisk hold, og stavfejl betragtes bredt set som tegn på dårlige kommunikative evner. At styrke og udvikle elevernes formidlings- og skrivekompetence er en væsentlig forudsætning for at de unge vil kunne begå sig også efter gymnasiet. Det er stadig danskfaget der opfattes som bærende når det kommer til at lære eleverne at kommunikere skriftligt i bred forstand. Men ude i gymnasie-virkeligheden er vores tid begrænset. Vi vil gerne være med til at vejlede eleverne når det skriftlige arbejde omlægges, og vi oplever lige nu at vi ikke har mange timer at give af til dette. Vi opfordrer derfor til at antallet af danskfagets elevtimer til skriftlighed øges så det stilles på lige fod med de øvrige A-fag.

3. Betyder de nye formuleringer om studieretningerne at dansk og historiefaget stilles lige med de andre A-niveauer i studieretningerne? Kan det få betydning for SRP?

Danskfaget er et studieretningsfag og bør betragtes derefter

Samspillet skal styrkes i studieretningerne og fagligheden ligeså, fremhæves det i regeringsudspillet. Det kan vi støtte. Vi vil samtidig opfordre til at det gøres tydeligt at dansk er et studieretningsfag, omend det ikke er det fag der tegner eller profilerer retningen. Det har været uklart siden indførelsen af studieretningsgymnasiet hvordan dansk (og historie) blev betragtet. Ind imellem er der på ulden vis blevet skelnet mellem A-niveauer i studieretningen og A-niveauerne udenfor. Som A-niveau kan danskfaget bidrage til fordybelsen i studieretningen lige så vel som de andre A-niveauer som alle klassens elever har. Den forvirrende skelnen mellem studieretningsfagene synes ikke at optræde i udspillet fra regeringen, og det er vi glade for. Vi vil forstå det som at danskfaget stilles mere centralt. Derfor vil vi også opfordre til at man fremover vil kunne stille opgaver i SRP med udgangspunkt i alle studieretningens A-niveauer, og at studieretningernes profil tydeligere tones i de obligatoriske A-fag. Hvis dansk sidestilles med de øvrige A-niveau fag i SRP-sammenhæng, vil det være med til at konkretisere og anskueliggøre danskfagets bredde og anvendelighed for eleverne.

